

Dromen van de toekomst

Dromen van de toekomst

**Audrey smeedt een onverwachte coalitie en
zorgt voor een verrassende ontknoping**

Regina Reinard

Colofon

Ontwerp omslag: Fg media design (www.frederiquegerritse.com)

Afbeelding omslag: *Dromen van de toekomst* door Annemarieke Hofman (www.annemariekehofman.nl)

ISBN 978 94 650 1391 6

© 2024 Regina Reinard

Voor oom Johan

‘And does history repeat itself, the first time as tragedy, the second time as farce? No, that’s too grand, too considered a process. History just burps, and we taste again that raw-onion sandwich it swallowed centuries ago.’

Julian Barnes – *A History of the World in 10½ Chapters*

Barnes citeert hier uit ‘The Eighteenth Brumaire of Louis Bonaparte’ (1852) van Karl Marx.

Introductie

Michiel de Ruyter-suite

Michiel Adriaenszoon de Ruyter (met de bijnaam Bestevaer oftewel grootvader) is een van de grootste zeehelden uit de Nederlandse geschiedenis. Hij was van eenvoudige komaf. Op elfjarige leeftijd ging hij als ‘hoogbootsmansjongen’ voor het eerst varen. Vervolgens werkte hij zich op tot kapitein, eerst in dienst van anderen en later als eigen meester. Hij vergaarde daarmee voldoende middelen om de zee vaarwel te zeggen, maar in 1652 werd met succes een beroep gedaan op zijn plichtsbesef. Tijdens de Engels-Nederlandse zeeoorlogen in de zeventiende eeuw voerde hij het bevel. Zijn grootste succes vierde hij in 1667 bij de Tocht naar Chatham met een aanval op de Engelse vloot en werven. Hoewel hij aanvankelijk tegen het plan was, resulteerde deze aanval in vrede. Na enkele jaren thuis, trok hij in het rampjaar 1672 weer ten strijde tegen de Fransen en Engelsen om met een briljante campagne de Republiek van de ondergang te redden. Michiel de Ruyter werd geboren in Vlissingen op 24 maart 1607 en overleed in de baai van Syracuse, op dat moment in Spaanse handen, op 29 april 1676.

Het was zomervakantie. De Tweede Kamer was met reces, en ook Michiel Rasenberg en Audrey Wolff konden er samen tussenuit. Michiel zou tijdens de vakantie de langstzittende minister-president van Nederland worden. Onlangs was bekend geworden dat Audrey zijn vriendin was; ze werkte als specialist ouderengeneeskunde en was ooit de behandelend arts van Michiels moeder geweest. In een ver verleden had Michiel bij Audrey op kamers gewoond.

Voor hun vertrek naar het vakantieadres legde Audrey haar zoon Yusuf uit hoe hij op de twee huizen moest passen. Dit was door hem aangeboden. Ze had Yusuf jaren geleden geadopteerd toen ze als tropenarts in Soedan werkte, en hij studeerde tegenwoordig in Amsterdam.

‘Mam, je lijkt wel een kapitein van een oorlogsvloot met al die orders. Mama Capitana. Ik weet heus wel waar ik op moet letten, en als er iets onverwachts gebeurt, dan bel ik jullie.’

Michiel moest lachen. ‘Je bent nog maar een ketelbinkie, Yusuf. Er is voor jou nog veel te leren van La Capitana.’

‘En wat ben jij dan, Michiel, als mijn moeder La Capitana is? Hou jij het schip van staat nou maar gewoon op koers, stuurman.’

‘Met Audrey als bevelvoerder van de vloot komt dat vast goed, ketelbinkie,’ grapte Michiel. ‘Ik ken niemand die de troepen beter in bedwang heeft dan zij.’

‘Ja, dat is wat haar zo superirritant maakt.’

‘Kom hier.’ Audrey trok Yusuf naar zich toe voor een knuffel.

‘Succes met het verdedigen van het fort.’ Michiel sloeg Yusuf op zijn schouder.

‘Zal ik het Torentje er ook bij doen?’ vroeg Yusuf.

‘Daar heb ik gewoon de deur op slot gedaan; er is niets wat in de tussentijd verzorgd hoeft te worden. De papieren zullen hoogstens wat stof verzamelen.’

Niet veel later vertrokken Michiel en Audrey. Ze zwaaiden nog even vanuit de auto.

Michiel en Audrey genoten van hun vakantie in de bergen, weg van hun drukke levens in Nederland. Ze hielden allebei van wandelen en zwemmen. Gelukkig was het prachtig weer, en gaandeweg zorgde de zon ervoor dat ze een kleurtje kregen. Helaas stal de politieke werkelijkheid af en toe wat van hun kostbare tijd samen omdat sommige urgente kwesties niet konden wachten tot Michiel terug was in Den Haag.

Uiteindelijk brak de dag aan dat Michiel officieel de langstzittende minister-president van Nederland was. Dat ze op dat moment op vakantie waren was natuurlijk niet helemaal toevallig. Michiel vond het wel fijn om onnodige aandacht te vermijden.

Audrey verraste hem ’s morgens met een lekker ontbijtje.

‘Hebben we iets te vieren?’ vroeg Michiel.

‘Jazeker, en je weet best wat,’ antwoordde Audrey.

‘O nee, begin jij nu ook al! Dacht ik aan die onzin te ontsnappen door op vakantie te gaan...’

‘Michiel!’ Audrey keek hem streng aan. ‘Ga zitten, dan schenk ik koffie voor je in. En terwijl jij die rustig opdrinkt, moet je even naar me luisteren.’

‘Je hebt vijf minuten.’

‘Dat is meer dan genoeg. Vandaag is een feestelijke dag, ook al vind jij het onzin.’

‘Dat is het toch ook? Qua beleid en inhoud is het fijn dat ik niet heb hoeven aftreden vanwege sms-gate en gewoon mijn werk mag vervolgen met het kabinet, maar een of ander jubileum doet er toch helemaal niet toe?’

‘Deze interrupties tellen niet mee bij mijn vijf minuten. Dat levert mij extra spreektijd op, dus ik stel voor dat je me laat uitpraten. Vandaag is een bijzondere dag, omdat je al 4311 dagen minister-president bent en daarmee de langstzittende van Nederland. Dat is een historische mijlpaal! Waarschijnlijk zul jij als historicus meteen opmerken dat de waarde daarvan – en de waarde van wat je hebt gedaan tijdens je regeringsperiode – pas achteraf kan worden vastgesteld, met enige afstand tot de gebeurtenissen, en dat zo’n oordeel ook nog eens kan afhangen van het perspectief of de focus van de onderzoeker. Afijn, in elk geval vindt een meerderheid in Nederland blijkbaar dat je het niet zo fout doet, anders zouden we dit nu niet kunnen vieren. Hoewel ik persoonlijk liever een progressiever kabinet zou zien, vind ik je inzet voor het land en de manier waarop je je aan je werk wijdt prijzenswaardig, en dat kan ik prima beoordelen van dichtbij.’

‘Oeh, dat is bijzonder uit jouw mond: een compliment aan een liberale minister-president. Dank je wel.’

Audrey keek hem indringend aan. ‘Al heb je in essentie misschien gelijk dat het aantal dagen op zich niet zo interessant is, het blijft van belang om aandacht te besteden aan bijzondere mijlpalen. Elke smoes is goed zolang je een feestje kunt vieren. Je moet wel een beetje daarmee oefenen, als je enige kans wil maken op een positief antwoord op je huwelijksaanzoek.’

‘Voor ons huwelijksfeest oefen ik graag. Maar van dit ambtsjubileum kun jij als overtuigd supporter van de partijen ter linkerkant helemaal geen fan zijn. Bovendien dacht ik dat jij me graag als leraar zag.’

‘Michiel, ik kan best multitasken, maar tegelijkertijd Kamervoorzitter en spreker zijn is een beetje veel gevraagd. Meneer Rasenberg, mevrouw Wolff heeft het woord!’

‘Nog drie minuten dan.’

‘Nee, jij hebt de eerste twee minuten verstoord met je interrupties, dus die krijg ik er dubbel bij. Het is handig om stil te blijven zitten als je geschoren wordt, dan is de ellende sneller voorbij. Bovendien... je weet toch wel van die zachte heelmesters en stinkende wonden? Ik heb ook nog wel wat suggesties om het kabinetsbeleid te verbeteren en Kamerbreed meer draagvlak te krijgen. Gratis en voor niks, maar dat kan later. Terug naar het jubileum! Ik heb een grondig onderzoek gedaan en twee cadeautjes voor je uitgekozen, waarvan ik denk en hoop dat je ze waardeert. Om te beginnen heb ik twee jonge kunstenaars gevraagd deze bijzondere dag te memoreren door een medaille voor je te maken – min of meer als vertegenwoordigers van alle Nederlanders en vooral de jeugd, want die heeft de toekomst. Ze vroegen of je hem wel de hele dag wilde dragen. Alsjeblieft.’ Audrey overhandigde hem een pakje met een briefje erop.

‘*Liefe Michiel, gefelicitiseerd met het jubileum. Zoë en Liam,*’ stond er. Zoë en Liam waren de kleinkinderen van een van Michiels oudste jeugd vrienden.

‘Dat vind ik lief.’ Michiel opende het pakje en er rolde een ketting van aan elkaar geregen macaroni elleboogjes uit met een kartonnen medaille bekleed met goudpapier.

‘Doe hem even om, dan stuur ik een foto naar Bianca voor de kinderen.’

‘Voor Zoë en Liam doe ik dat graag, zolang die foto maar niet gaat zwerven.’

‘Tuurlijk niet.’

‘Ik zal de medaille een mooie plaats in het Torentje geven.’

Dat hij dat inderdaad zou doen wist Audrey zeker. Waar je ook keek in het Torentje, er lag of hing overal wel iets wat ooit cadeau was gegeven.

‘Het andere cadeautje is meer iets om dagelijks te dragen, niet op vakantie misschien, maar wel naar je werk.’

Het doosje bevatte een paar manchetknopen, strak vormgegeven maar met een subtiel patroon erin. Op de achterzijde was de datum van het jubileum ingegraveerd.

‘O, die zijn mooi, dank je wel. Die ga ik zeker dragen.’ Michiel gaf Audrey een kus om haar te bedanken. Daarna keek hij onderzoekend naar haar.

‘Wat is er?’

‘Hoe doe je dat toch?’

‘Hoe doe ik wat?’

‘Je weet heel goed hoe ik tegenover die onzin van dat jubileum sta, en toch lukt het je er iets mee te doen wat ik oprecht leuk vind.’

‘Daar heb ik veel op geoefend, want ik ben al jaren lief-en-leedcommissaris op onze afdeling. Bovendien vind ik het niet zo moeilijk om dingen te bedenken waar jij echt blij van wordt. Zie je wel dat het best meevalt, zo’n minifeestje voor je jubileum?’

‘Ik vind het een bijzondere kwaliteit van je.’

‘Probeer er maar van te genieten. Zoals ik al zei, ik vind dat je elk excuus moet aangrijpen om een feestje te vieren, zelfs al is het in een klein gezelschap. Beetje oefenen, dan komen de grotere feesten later wel.’

‘Ik hoop dat je daarmee bedoelt dat we snel een huwelijksfeest gaan geven.’

‘Zucht. Nog volhardender dan die Romeinse senator.’

‘Carthago is uiteindelijk ook vernietigd.’

‘Kijk eerst maar eens of je kunt genieten van het feestje van vandaag. Zo’n huwelijk is echt andere koek.’

‘Maar dan staat toch vooral de bruid in het middelpunt van de belangstelling?’

‘Wat een ongeëmancipeerde gedachte. Ik zou denken: allebei de leden van het bruidspaar. Dus nog even oefenen voor jou voordat je je met dromen van de toekomst bezig kunt gaan houden.’

1

Anne Frank-kamer

Annelies Marie (Anne) Frank kwam in 1934 vanuit Aken naar Nederland. Ze maakte deel uit van een liberaal-Joodse familie. Haar vader werkte in Duitsland voor de familiebank. Hij verhuisde in 1933 naar Amsterdam om een bedrijf op te zetten, en zijn vrouw en Margot, de oudere zus van Anne Frank, volgden later dat jaar. Voor haar komst naar Amsterdam, woonde Anne Frank en tijd bij haar grootmoeder in. De familie woonde in Amsterdam aan het Merwedeplein, toen een nieuwbouwwijk met veel leegstand vanwege de economische crisis. In 1941 verloren ze hun Duitse nationaliteit en werden stateloos. Het beroemde dagboek was een cadeau voor haar dertiende verjaardag. Enkele weken later dook het gezin onder in het Achterhuis aan de Prinsengracht. Het schrijven was een grote troost voor haar. Ze richtte zich in het dagboek tot haar fictieve vriendin Kitty. Op 4 augustus 1944 werd het gezin ontdekt, en via Kamp Westerbork gingen ze op transport naar Birkenau. Later werden Margot en Anne Frank naar Bergen-Belsen verplaatst. Anne Frank werd op 12 juni 1929 geboren in Frankfurt am Main, Duitsland, en stierf aan de vlektyfus in het concentratiekamp Bergen-Belsen, vermoedelijk in februari of maart 1945. Haar dagboek is door Miep Gies tijdens de Tweede Wereldoorlog bewaard en door haar vader in 1947 voor het eerst gepubliceerd, waarna het een van de meest gelezen boeken ter wereld werd.

Terwijl Michiel en Audrey van hun vakantie genoten, zetten andere bewindslieden in Nederland hun beste beentje voor. De minister voor Natuur en Stikstof was intensief in gesprek met diverse organisaties die betrokken waren bij het beleid rondom stikstof. ‘We moeten hard aan het werk,’ had ze erover gezegd. ‘Onze natuur is kwetsbaar en kan niet wachten.’ Natuurlijk werd Michiel

op de hoogte gehouden van de voortgang ook tijdens de vakantie. Michiels telefoon ging. Hij keek wie hem belde en zei tegen Audrey: ‘Sorry, een van mijn vriendinnen, ik moet haar even te woord staan.’

‘Wie?’, vroeg Audrey.

‘Die van de stikstof,’ antwoordde Michiel.

‘Pas op, stikstofverbindingen kunnen gevaarlijk zijn,’ antwoordde Audrey.

Michiel liep naar het balkon om het gesprek te voeren.

Toen hij weer terugkeerde naar de kamer, was Audrey verdiept in haar laptop.

‘Ik kan zelf niet helemaal onder die telefoontjes uit, maar jij hoeft toch niet te werken?’ zei hij.

‘Nee, dat hoeft niet, maar dit is hobby. Ik ben vast een opzet aan het maken voor deel 2 van mijn boekenserie.’

‘Sorry, we waren toch net begonnen aan het “en ze leefden nog lang en gelukkig” uit deel 1?’ Michiel leek oprecht verbaasd.

‘Dat klopt, maar ik hoop dat er nog veel romantische hoogtepunten volgen waarover ik kan schrijven.’

‘Je bedoelt dat je eindelijk een keer ja gaat zeggen tegen dat huwelijksaanzoek?’

‘Ik denk dat dat in deel 2 nog niet hoeft. Het is net als bij een bewijs in de logica: je analyseert de uitgangssituatie, en dan redeneer je terug vanuit de uitkomst en bedenk je welke stappen ertussen moeten. Ik denk dat een huwelijk niet per se nodig is als uitkomst. Misschien moet ik dat bewaren voor een volgend deel. Maar ik wil even wat aantekeningen van mijn ideeën maken om de draad niet kwijt te raken.’

‘Wacht even, ik moet dus nog langer wachten op de bruiloft omdat jij meer romans wilt schrijven? En sinds wanneer ben jij een expert op het gebied van logica?’

‘Ik ben geen expert, ik heb ooit een bijvakje gedaan op de universiteit.’

‘Je moet me eens een volledige versie van je CV sturen; er komt elke keer weer iets verrassends naar boven.’

‘Niet zo belangrijk. Ik probeer nu te bedenken hoe ik de centrale gebeurtenis inkleed. Zodat er een beetje spanning en humor in zit.’

‘En wat is die centrale gebeurtenis?’

‘Dat weet ik ook nog niet precies. Iets met een groot hotel met verschillende kamers, en dan is elk hoofdstuk een kamer. Ik ben aan het broeden op de naam van de kamers, misschien planten en dieren van het strand en uit de duinen, of anders historische figuren, maar dat merk je vanzelf.’

‘Jammer dat je niet meer kwijt wilt, want ik draag graag bij aan de romantische hoogtepunten die je beschrijft. Dan kan ik tenminste zorgen dat dat huwelijk toch nog in het boek komt. Bovendien heb ik ooit geschiedenis gestudeerd, dus ik kan je vast wel helpen met de historische figuren.’

Audrey lachte hem toe. ‘Begin er maar gewoon mee jezelf te zijn, dat geeft me genoeg inspiratie. Dan volgt de rest vanzelf. Je moet wél zorgen dat het kabinet niet valt, zelfs al voegt dat niet zoveel meer toe aan je status als langstzittende minister-president. Je moet er niet met de pet naar gaan gooien nu de buit binnen is.’

‘Volgens mij hebben we net al vastgesteld dat mijn jubileum volkomen onbeduidend is. Het kabinet moet natuurlijk blijven zitten, maar dat ik de langstzittende minister-president ben lijkt me irrelevant.’

‘Ik kan me niet herinneren dat ik het met je eens was – kijk maar naar de cadeaus, dat is het bewijs. Maar het kabinet is wel heel belangrijk in mijn tweede boek. Ik wil de andere ministers ook meer voor het voetlicht laten komen, en dan is het niet leuk als het kabinet demissionair is.’

‘Sommige ministers vinden het volgens mij prima om op te treden in je boek, maar ik weet niet of iedereen dat wil.’

‘Ja, maar het is volledig fictief, weet je nog. Alles is ontsproten aan de fantasie van de auteur, en mogelijke gelijkenissen met

bestaande personen berusten volledig op toeval. Dus zorg jij nou maar dat het kabinet blijft zitten.’

‘Alsof ik dat helemaal in de hand heb.’

‘Nee, maar je kunt toch je best doen? O ja, en zeg het ook even in de eerstvolgende ministerraad.’

‘Dat iedereen zijn best moet doen om vervolgens in jouw boek te kunnen komen, bedoel je?’

‘Ja, natuurlijk.’

‘Ik ben bang dat ze me dan niet erg serieus nemen.’

‘Dat is hun probleem. De minister die ervoor zorgt dat het kabinet de komende periode valt, diens rapen zijn gaar, of in elk geval diens fictieve rapen.’

‘Hoezo?’

‘Auteurs worden niet blij als ze in de wielen gereden worden door de werkelijkheid; ik kan misschien wat schuiven met mijn centrale gebeurtenis, maar niet te veel. Anders moet ik wel héél creatief worden.’

‘En de beer op de weg in deel 2?’

‘Ja, die moet ik ook nog vangen. Hij dient zich vanzelf wel aan.’

‘Ik dacht dat beren vangen was weggelegd voor de romanheld, dat was toch ook zo in deel 1?’

‘Misschien deze keer niet; in dat geval wordt de vrouwelijke protagonist in deel 2 de berenvanger. Eerlijk delen, weet je nog?’

Michiel liet zich naast Audrey op de bank zakken. ‘Ik ben een beetje jaloers op jouw laptop.’

‘Hoezo?’ Audrey keek verrast naar hem op.

‘Hij krijgt wel erg veel aandacht.’

‘O jee, wat zelig voor je. Jij kunt zelf ook aan de gang met je dagboeken. Dat zou een leuke parallelle serie zijn: de dagboeken van de minister-president. Maar dan moet je wel een mooie auteursnaam kiezen. Je houdt toch van Voskuil? Er zijn een hoop variaties te bedenken met Reinaert de Vos erin. Bijvoorbeeld iets als Rein Rex; dat maakt het een beetje koninklijk. Dat je dan minutieus schrijft over elke kop koffie, wat er die dag op je boterham zat, het weer tijdens je fietstocht, en de details van elke ontmoeting, welke

schoenen de persoon draagt die je ontmoet, de vlek op zijn of haar kleding, en hoe die persoon de koffie drinkt, of iets anders – de favoriete wijn van de Franse president bijvoorbeeld – en dat je zo de politieke wereld van de minister-president schetst. In dezelfde stijl als de boeken van Voskuil.’

‘Dan moet ik ook opschrijven dat jij je laptop op vakantie meer knuffelt dan mij.’

Audrey keek opzij. ‘Als jij belooft dat je geen gênante dingen over mij schrijft, laat ik hem liggen.’

‘Definieer “gênant”! Ik kan alleen maar lieve, slimme en sexy dingen bedenken, en natuurlijk dat je kunt toveren.’

‘Maar ik vind het misschien heel gênant om daarover te lezen.’

‘Sorry, maar Rein Rex is dan de auteur met de scherpe pen die besluit wat er wel en niet in mag. Ik heb ook geen inspraak in wat de minister-president in jouw boeken allemaal doet.’ Michiel speelde met de strik van haar bikinitopje in haar nek.

Audrey hield haar adem in.

‘Bovendien zou ik in die dagboeken nog niet alles in detail kunnen vertellen over de politiek; sommige dingen moeten voorlopig vertrouwelijk blijven, dus het dagelijks leven met jou zou prominent aan bod komen.’

‘Maar toch niet dit soort details.’

‘Hoe je reageert op mijn liefkozingen, bedoel je? Dat vind ik juist een heel interessant onderwerp om over te schrijven.’ Michiels mond had de weg van zijn vingers gevolgd, en de strik van haar bikini dreigde te sneuvelen.

‘Michiel! Dat gaat zomaar niet.’

‘Hoezo niet?’

‘We zitten in het begin van deel 2. Dat moet een beetje rustig opstarten. Het is geen *Vijftig tinten grijs*. Ik moet rekening blijven houden met jouw positie. Hoewel... er waren recensenten van het eerste deel die vonden dat de minister-president niet ondeugend genoeg was. Misschien moet ik van genre wisselen en er een erotische roman van maken. Maar dan nog, er moet wel enige

opbouw in het verhaal zitten, in plaats van alleen een platte opeenvolging van seksscènes.’

‘Vertel eens over *Vijftig tinten grijs*. Ik heb dat niet gelezen.’

‘Ik ook niet. Wel ben ik een keer langs de film gezapt, maar die kon me niet echt boeien. Ik hoor dat mensen het een heel opwindend boek vinden. Een van onze verpleegkundigen zei zelfs dat ze iedereen zo’n man gunde als de mannelijke hoofdpersoon. Ik ben persoonlijk van mening dat niemand kan tippen aan mijn eigen romanheld, maar misschien moet ik dat boek toch maar bestuderen ter inspiratie voor deel 2. Zodat ik een beetje aansluiting vind bij het lezerspubliek.’

‘Kunnen die mensen zelf geen spannende dingen bedenken?’

‘Dat weet ik niet, maar ik denk dat gebrek aan fantasie een wijdverspreide handicap is. En dat mensen zich dus graag laten meeslepen door de verbeeldingskracht van een auteur. Veel mensen hebben overigens moeite met lezen en geven de voorkeur aan de films. Hoewel die *Vijftig Tinten*-films dan wel weer zo soft zijn gemaakt dat ze door de keuring kwamen.’

‘Hm, ik ben persoonlijk meer geïnteresseerd in de werkelijkheid dan in projecties op een scherm. Vooral als die werkelijkheid iets met jou te maken heeft.’ Michiel keek haar ondeugend aan. ‘Ga je mee naar buiten?’

‘En dan?’

‘Wat onderzoek doen naar verschillende stimuli.’

‘Dan eindigen we op de voorpagina van de krant.’

‘Ja, wat maakt dat uit? Misschien helpt het om de mensen met weinig fantasie op ideeën te brengen.’

‘Michiel, dat gaan we niet doen!’

‘Waarom niet? Lijkt dat je niet lekker?’

‘Het lijkt me heerlijk om de zon op mijn huid te voelen en wat stimuli te onderzoeken, zoals jij dat noemt, maar als we vervolgens gefotografeerd worden... de pers zit overal.’

‘Je hoeft je nergens voor te schamen; een beeld van jou maakt de wereld alleen maar mooier. Kwestie van subtiel poseren en de suggestie zijn werk laten doen. Vast goed voor de verkoop van de

betreffende krant. Bovendien weet heel Nederland al dat we een relatie hebben. Dat is ook niet echt nieuws.’

‘Ik schaam me niet voor mijn lichaam, maar ik weet waar die voorstellen van jou meestal mee eindigen. Ik wist niet dat jij een exhibitionist was?’

‘Niets zo leuk als een beetje buiten de lijntjes kleuren. Ik ben altijd bereid tot onderzoek.’

Audrey keek hem vorschend aan. ‘Het kan je echt niets schelen volgens mij.’

‘Wat?’

‘Dat we eventueel in de krant komen.’

‘Daar sta ik wel vaker in.’

‘Ja, met een pak aan om je werk te doen - een tikkeltje anders.’

“Rasenberg en Audrey Wolff vieren het ambtsjubileum!” lijkt me een goede krantenkop. Bovendien was het voorlichten van kwetsbare jongeren toch jouw ding?’

‘De gemiddelde krantenlezer is geen kwetsbare jongere, en voor de klas hoef ik lessen niet live te demonstreren. Ik zet geen voet meer op dat balkon! Bovendien, als jij over dit soort dingen wilt schrijven in jouw dagboeken, weet ik niet of ik wel toestemming ga geven. Er is maar één vriendin van Michiel Rasenberg, als je de professionele vriendinnen wegdenkt, en die is dus herkenbaar. Of tenminste, ik hoop dat er niet nog andere liefdespartners opduiken.’

Michiel streelde voorzichtig een plekje in haar nek waarvan hij wist dat het heel gevoelig was. ‘Nee, er is maar één Audrey Wolff, de partner van Michiel Rasenberg. Die is uniek. Maar wel jammer als je geen toestemming wilt geven voor de dagboeken en niet wilt meedenken. Ik kan wat deskundig advies van een succesvol auteur goed gebruiken, en wie weet wat voor inspiratie jij uit *Vijftig tinten grijs* haalt.’

Audrey haalde diep adem. ‘Ik heb dat boek helemaal niet, dus daar moet ik nog aan zien te komen. Iemand heeft het vast nog ergens liggen.’ Ze draaide zich om en keek hem aan. ‘Michiel, stop, zo kan ik niet goed nadenken. Ik word te veel afgeleid.’

‘Dat is ook de bedoeling.’

Multatuli is de auteur van Max Havelaar, oftewel De koffijveilingen der Nederlandse Handel-Maatschappij. Deze roman uit 1860 was een aanklacht tegen het koloniaal bestuur in Nederlands-Indië, waar de lokale bevolking door bestuurders en plaatselijke profiteurs werd uitgebuit. ‘Multatuli’ betekent ‘Ik heb veel leed gedragen’ en is het pseudoniem van Eduard Douwes Dekker. Hij bracht zijn jeugd door in Amsterdam en dit was de inspiratie voor zijn boek De geschiedenis van Woutertje Pieterse. Hij was later bestuursambtenaar in Batavia, waar hij de wantoestanden met eigen ogen kon zien. Zijn hele leven lang heeft hij gestreden tegen verschillende vormen van onderdrukking. Max Havelaar had een grote invloed op de Nederlandse literatuur, mede vanwege de eclectische schrijfstijl, en werd ook internationaal gelezen. Ondanks zijn literaire succes, kwam hij zijn hele leven regelmatig in financiële problemen. Eduard Douwes Dekker is geboren in Amsterdam op 2 maart 1820 en overleed in Ingelheim am Rhein op 19 februari 1887. Max Havelaar is in 2002 uitgeroepen tot het belangrijkste Nederlandstalige letterkundige werk aller tijden. Het geboortehuis van Eduard Douwes Dekker is nu een museum.

Op 15 augustus werd bij het Indisch Monument in Den Haag zoals elk jaar het einde van de Tweede Wereldoorlog herdacht, en de militaire en burgerslachtoffers van de Japanse bezetting. Namens de Rijksministerraad werd een krans gelegd door de minister-president en de staatssecretaris van Volksgezondheid, Welzijn en Sport. Hij was de jongste bewindspersoon van dit kabinet. Na afloop postte hij op X over het belang van de herdenking van deze gruwelijke geschiedenis.

Het monument was als altijd versierd met zonnebloemen. Iedere bloem droeg teksten ter herinnering aan familieleden en

andere dierbaren. Bovendien verwezen de zonnebloemen ook naar de recente oorlog in Oekraïne. Een andere bloem die symbool is voor deze herdenking is de Melati, de Indische jasmijn. De witte bloem met zijn specifieke geur symboliseert het leven en de herinneringen. Van vele vilten Melati's was een krans gemaakt. Maar weinigen die de Tweede Wereldoorlog zelf hadden meegemaakt waren nog in leven en konden er uit eigen herinnering over vertellen. Hun kinderen en kleinkinderen zorgden dus dat de verhalen bewaard bleven, en soms waren ze opgetekend in dagboeken en andere uitgaves. Veel mensen die na de oorlog naar Nederland waren gekomen hadden verschrikkelijke dingen meegemaakt, maar er was destijds weinig tijd en ruimte voor hun trauma's. In Europa was immers ook zoveel gebeurd. Men moest door, een nieuw leven opbouwen. De nieuw aangekomenen werden ook nog eens gediscrimineerd vanwege hun Indische, Molukse, Papoease, Chinese of Indonesische afkomst. De herdenking was deze keer 's avonds zodat meer mensen mee konden doen en kijken. Bijzonder was ook dat de Indonesische ambassadeur direct na de bewindslieden een krans legde. Na de herdenking ging de staatssecretaris van VWS met de auto naar huis en Michiel zocht zijn fiets op. Hij was snel thuis. Audrey's huis was immers vlak bij het Indisch Monument via de weg door het bos binnendoor.

Audrey was nog wat laatste dingen aan het afronden in Huize Avondrood, de zorginstelling waar ze werkte. Laat op de avond arriveerde ook zij.

'Ga je me nou vertellen dat er in Huize Avondrood meer werk is dan in de rest van Nederland?' grapte Michiel.

'Sorry, Michiel, maar spoedsituaties houden zich niet altijd aan de formele werktijden,' antwoordde Audrey. 'Bovendien waren er behoorlijk wat achterstallige e-mails. Ik heb geen ambtenaren die de postbus voor me bijhouden als ik op vakantie ben.'

'Alles goed?' Michiel keek haar onderzoekend aan.

'Ja, in Huize Avondrood wel.'

'En waar dan niet?'

‘Laten we eerst maar eten, dan hebben we het er later over.’

Michiel kende Audrey ondertussen goed genoeg om te weten dat hij niet moest aandringen, hoewel hij zag dat haar iets dwarszat. Hij merkte dat hij een beetje ongeduldig was. Als er iets mis was, wilde hij dat het liefst meteen oplossen. Afijn, zoals altijd was geduld een schone zaak.

Onder het eten vertelde hij over de herdenking.

‘Moest je verder nog iets doen?’

‘Alleen de krans leggen, niet spreken.’

‘Dat heb je toch ook weleens gedaan?’

‘Klopt. Dat is voor mij gemakkelijk. Als ik iets moet voorbereiden over Nederlands-Indië of Indonesië, kan ik altijd terugvallen op de verhalen uit de familie. Dat zijn korte lijstjes. Binnenkort ga ik naar Roermond voor de Veteranendag.’

‘Waarom Roermond?’

‘Daar is het Nationale Monument voor de Veteranen. Het is heel indrukwekkend. De F-16’s vliegen in *missing man formation*.’

‘Maar waarom is het daar, en niet in Amsterdam of Den Haag?’

‘Het was een initiatief van mensen uit Roermond, en het bedrag voor het monument is door veteranen en hun families bij elkaar gebracht.’

‘Dat is mooi.’

Na het eten streken ze samen neer op de bank met een kopje koffie.

‘Wil je erover vertellen, Audrey?’

‘Liever niet, maar ik denk dat het wel moet.’

‘Laat maar horen.’

‘Weet je nog dat we het op vakantie hadden over *Vijftig tinten grijs*?’

‘Nu je het zegt, ik was het alweer vergeten.’

‘Ik heb wat research gedaan, of eigenlijk even gebeld met Hilde.’

‘Wie is Hilde?’

‘We hebben samen gestudeerd, zij psychologie en ik geneeskunde. Ze heeft zich gespecialiseerd tot seksuoloog en heeft

nu een bloeiende praktijk in het midden van het land. De meeste mensen in het veld kennen haar wel.'

'Vind je het erg dat ik dat niet zo op mijn netvlies heb?'

'Je kunt niet alles weten. Afijn, ik heb even mijn licht opgestoken over *Vijftig tinten grijs*, en het blijkt toch problematisch om zo'n boek te schrijven.'

'Hoezo?'

'Om te beginnen is het geen hoogstaand literair werk. Maar ja, auteurs moeten hun boterham verdienen, en als er een lezerspubliek voor is, kun je het natuurlijk gewoon uitbrengen. De lezers die geïnteresseerd zijn in ons liefdesverhaal laten zich ook niet afschrikken door het gebrek aan literaire pretenties.'

'Ik denk dat het goed is dat ons verhaal voor iedere Nederlander te begrijpen is, en niet alleen voor een selecte groep literair geschoolde mensen.'

'Wat nobel dat je zoveel rekening houdt met de inwoners van Nederland. Ben je niet bang voor commentaar op het niveau van het boek?'

'Ik denk dat ons verhaal veilig is in jouw handen.'

'Vooruit. Maar over *Vijftig tinten grijs*. Het is eigenlijk een klassiek liefdesverhaal, met alle clichés die daarbij horen. Als je die met een korreltje zout neemt, zou het op zich nog verteerbaar kunnen zijn. Bijzonder is dat de mannelijke hoofdpersoon van bdsm houdt. Daar is natuurlijk niets mis mee, ware het niet dat de boeken de suggestie wekken dat dit komt door zijn traumatische jeugdervaringen. Vervolgens verleidt hij een maagdelijke literatuurstudente en probeert haar te controleren. Natuurlijk komt alles uiteindelijk goed door de liefde en de moedige acties van de vrouwelijke heldin; het happy end is vanzelfsprekend een goede zaak. Maar de link met misbruik betekent dat ik het uit principe niet wil gebruiken voor deel 2. BdsM zou een vrije keuze moeten zijn, niet het resultaat van een jeugdtrauma.'

'Dan verzin je toch iets anders? Je hebt genoeg fantasie.'

'Er is nog een ander probleem.'

'Wat dan wel?'

Audrey haalde diep adem. ‘Bdsm is niets voor mij. Al kreeg ik de indruk dat jij er mogelijk wel belangstelling voor hebt.’

Michiel keek haar aan en gaf een geruststellend kneepje in haar hand. ‘Misschien, maar vertel.’

‘Ik denk dat ik je moet vertellen over een heel akelig incident tijdens mijn tropenjaren.’

Audrey was opgeleid tot tropenarts en had vele jaren over de wereld gezworven voor Artsen zonder Grenzen. Nadat ze uit Soedan was teruggekomen met een nog kleine Yusuf, was ze in Huize Avondrood gaan werken en had ze zich omgeschoold tot specialist ouderengeneeskunde.

‘Ergens eind jaren negentig zat ik in Zuid-Amerika. Er waren commandotroepen in de jungle die de plaatselijke bevolking terroriseerden vanwege de drugshandel, en aan alles was gebrek, zelfs de meest basale gezondheidsvoorzieningen. Artsen zonder Grenzen bemande een kleine kliniek voor moeder-en-kindzorg. Op een gegeven moment ontstond er een conflict tussen de plaatselijke leider van de commando’s en het dorps hoofd. Om druk uit te oefenen op het dorps hoofd hebben de commando’s het personeel van de kliniek ontvoerd naar de jungle.’

‘Inclusief jou.’

‘Ja.’

‘En?’

‘Ze hebben ons een tijdje gevangengehouden om hun eisen kracht bij te zetten, en na bemoeienis van het hoofdkantoor van Artsen zonder Grenzen en het consulaat zijn we vrijgelaten.’

‘Dat lijkt me wel een erg korte samenvatting. Wat hebben ze met jullie gedaan?’ Michiel merkte dat hij misselijk werd bij de gedachte aan wat er gebeurd kon zijn.

‘Dat viel wel mee, gezien de omstandigheden.’

‘Specifickeer “Dat viel wel mee”!’

‘We zaten in een soort kooi in de jungle, er was weinig eten, maar de leider van de commando’s was een redelijk beschaafd iemand die zijn manschappen onder controle had.’